

Emberi Erőforrások Minisztériuma
nat@nat.gov.hu

Tárgy: A NAT 2018-as tervezetének véleményezése

A Könyvtárostánárok Egyesületének hozzászólása a Nemzeti alaptanterv 2018-as tervezetéhez¹

Összefoglaló véleményünk

A bevezetőben olvasható, a tanítási-tanulási folyamatok szempontjából korszerű pedagógiai szemléletet megvalósításának elengedhetetlen és hatékony támogatói:

- a könyvtárpedagógiai módszertan,
- az iskolai könyvtárak,
- és a könyvtárostánárok.

A bevezető fejezetekből viszont úgy tűnik, hogy **a könyvtár nyújtotta eddig már beépült lehetőségek** nemhogy bővüljenek, hanem **vissza fognak szorulni**. A leírtakból nem látjuk biztosítottak, hogy szakmánk lehetőséget és terepet kapna támogató munkájához.

Ezt az irányt mutatja az is, hogy az informatikai műveltségterület elemeit átvevő digitális technológia és kultúra tantárgy egyáltalán **nem foglal magába általános információ- és könyvtárhasználati tartalmakat**. Amit pedig az információval való munkafolyamatokhoz kapcsolódó fejlesztési területekből megtartott, nem koherensek. Az anyanyelv tanulási területen szintén visszaszorultak az információs műveltség és a könyvtárhasználat fejlesztési céljai.

Amennyiben a tervezet nem kerül módosításra a következő eredményeket éri el az új NAT:

- az információkat kritikusan használó, tájékozott és felelős állampolgárok nevelése még kevésbé valósulna meg (miközben a NAT bevezetője szerint az önálló tanulás előremutató elvét vallja), mert
- az önálló és egész életen át tartó tanulást támogató iskolai könyvtári szolgáltatások még visszább szorulnának,
- korlátozódnának a könyvtárpedagógiai lehetőségek.

Míndezek a folyamatok pedig ellentétesek az IFLA-UNESCO iskolai könyvtári irányelvekkel.²

¹ A Hozzászólás alapjául szolgáló dokumentum: A Nemzeti alaptanterv tervezete. EKE, 2018. 08. 31., 301 p. URL: <https://www.oktatas2030.hu/wp-content/uploads/2018/08/a-nemzeti-alpanterv-tervezete_2018.08.31.pdf> Utolsó letöltés: 2018.09.03.

² Schultz-Jones, Barbara - Oberg, Dianne (szerk.): IFLA Iskolai könyvtári útmutató, 2., átdolg. kiad., Bp., Könyvtárostánárok Egyesülete, 2016, 76 p. < <https://www.ifla.org/files/assets/school-libraries-resource-centers/publications/ifla-school-library-guidelines-hu.pdf> > Utolsó letöltés: 2018.09.30.

Konkrétabban az általános elvekről:

- **Az iskolai könyvtár az a hely az iskolában, ahol a hagyományos és a modern technika természetesen ötvöződik**, ahol rendszerezett, minőségileg ellenőrzött információk között kutatnak a diákok a könyvtárostánár szakember támogatásával. Mindez pedig egyszerre nyújt a tanulási források bővítési lehetőségét az internet és a könyvtári rendszer felé.
- **Szelmánk fontosnak tartja a digitális források**, IKT-eszközök markáns bekapcsolását a tanulási folyamatba. Ezt viszont **nem eszközközpontúan** tennénk, ahogy a jelenlegi szövegváltozat teszi. Álláspontunk szerint a tartalom a kiemelten fontos. Célszerűbb tehát, egy információközpontú megközelítést alkalmazni. Az információval való munkát helyezni a középpontba maximálisan építve az IKT eszközök, digitális források széles skálájára, de nem kizárólag azokra.
- Jelenleg működnek az **iskolai könyvtárak**, vagyis az iskolák rendelkeznek az **eszközbeli, forrásbeli, módszertani támogatásnak a feltételeivel, így ezt a NAT-nak ki kell használnia**.
- A tanulás kompetenciáinak leírásában (2.1./1.) nem szerepel a tanulási források kiválasztása. Ennek hiánya megkérdőjelezi a tanulás tartalmát.
- A digitális kompetenciák fontosak, elengedhetetlenek. A fejezetben leírt készségek, kompetenciák azonban nemcsak a digitális világban, hanem minden más információhoz kötődő tevékenység során szükségesek. **Nem indokolt digitális szűkítésük. Szélesebb mozgáster biztosítása esetén a hatékonyabb, eszközfüggetlen vagyis a jövőben is könnyebben alkalmazható digitális kompetenciafejlesztés valósulhat meg.**

A könyvtárhasználat „befogadó” tantárgyai az informatika, a tervezetben Digitális technológia és kultúra valamint a Magyar nyelv és irodalom tantárgyak, ezért az alábbiakban ezt a két tantárgyi területet emeljük ki.

Konkrétabban a Digitális technológia és kultúra tantárgyról

- Döbbsenten tapasztaltuk, hogy miközben az információk értékelésének képessége napjainkra kiemelten fontossá vált, a NAT tervezete ezt mennyire figyelmen kívül hagyja. Ma nem csak az **a társadalmi probléma**, hogy nem használ mindenki digitális eszközöket, hanem az, **hogy nem tudnak információt keresni, értékelni, használni**, könnyen terjednek az álhírek.
- **Teljeséggel eltűnt** az eddig könyvtári informatikának nevezett terület, mely **a könyvtárhasználat és az információhasználat alapjait** adta meg a tanulóknak. Ezt nem tartjuk elfogadhatónak, óriási hibának látjuk a fenti ok miatt.
 - Így a NAT bevezetőjében szereplő alapelvekhez, kompetenciákhoz **nem kapják meg a tanulók a kellő alapozást**, így azok megvalósítása válik lehetetlenné.
- A tervezet szövege azt mondja ki, hogy mindehhez az informatikatanár ért. Szakmai egyeztetés nélkül zárták ki ebből a tanulási/műveltségterületből a **könyvtárostánárokat**. Továbbá ehhez a területhez a magyartanárok is szorosán kell, hogy kapcsolódjanak. A szövegben szereplő állítás ellentétes a NAT bevezetőjével, mely a multidiszciplinaritást hangsúlyozza. Az információkkal való munka és az arra való felkészítés az kiemelten tantárgyközi feladat.

Konkrétabban a Magyar nyelv és irodalom tantárgyról

<http://www.ktep.hu>

<http://konyvtarostanar.wordpress.com/>

- Hagyományosan az információ- és könyvtárhasználati fejlesztési követelmények másik befogadó tárgya az anyanyelv és irodalom.
- Itt megmaradtak az információ- és könyvtárhasználati követelmények,
 - de elsősorban a szótárhasználat van jelen.
 - A kifejezett **könyvtárhasználat** **viasszaszorul** az 1-8. évfolyamra. Miközben a könyvtárak, könyvtári szolgáltatások tanuláshoz, olvasáshoz való önálló használata a 9. évfolyam felett teljesebben ki igazán.
 - Az etikus forráshasználat viszont csak a 9-12. évfolyamon jelenik meg a korábbi évfolyamokon történő alapoás nélkül.

Általában egyet tudunk érteni a NAT alábbi törekvéseivel:

- Megjeleníti a hagyományos, és általánosan elfogadott emberi értékeket.
- Figyelembe veszi a diákok igényeit, gyermekközpontú.
- Kompetenciák fejlesztését állítja középpontba.
- Módszertani szempontból korszerű alapelveket képvisel.
- Előtérbe helyezi a önálló, önszabályozott tanulást eredményező oktatási módszereket, melyek pedagógiai differenciálásra alkalmas és kooperativitáson alapulnak.

Újragondolásra javasoljuk az alábbi területeket:

- Nagy mennyiségű tananyagot és követelményt tartalmaz.
- Kötelezővé tenné a kerettantervek alkalmazását.
- A heti kötelező órák számában csak minimális csökkentést javasol.
- A fentiek következményében:
 - Nem ad lehetőséget az intézményi autonómiának, a pedagógus szabadságának, a differenciálásnak.
 - A tanulók és pedagógusok túlterheltség lényegében változatlan marad.

A NAT bevezetéséhez kötődő észrevételeink:

- A NAT koncepciójáról nem folyt vita, sem egyeztetés (a mai napig nincs információnk arról, hogy volt-e könyvtárostanár a kidolgozók között. Az elkészült anyagból viszont arra következtetünk, hogy nem.)
- Az elkészült tervezet vitájára, véleményezésére ismét kevés idő áll rendelkezésre, ráadásul tanévkezdéskor, amikor egyébként is rengeteg a feladat.
- A tervvel kapcsolatban elindított társadalmi véleményezés ezúttal sem teszi lehetővé a konstruktív együttműködést.
- A NAT-2018. 2019 szeptemberében történő bevezetését nem tartjuk megalapozottnak nem is támogatjuk, mert lehetetlen érdemben előkészíteni.

Kérjük, hogy a NAT további munkafolyamataiba vonjanak be könyvtárostanárt, könyvtárpedagógust, aki segítheti a kompetenciájába tartozó fejlesztési területek koherens megjelenését a fenti tantárgyakban és tantárgyakon átívelően is!

Részletesebb, konkrétabb javaslatainkat megküldjük a 2018. október 31-i határidőre az Oktatás 2030 Tanulástudományi Kutatócsoportnak, akiktől erre felkérést kaptunk.

Reméljük, észrevételünkkel tudjuk azt a nemzetközi iskolai könyvtári irányelvekkel egyező célunkat támogatni, miszerint iskolai könyvtári szolgáltatásokkal is biztosítsuk, hogy a diákok felelős állampolgárrá válva, megfeleljenek egész életen át tartó tanulás követelményének. A felvetett témák részletesebb kifejtésében, a megoldásmódok, stratégia kidolgozásában szakértőink készséggel állnak rendelkezésükre!

Hozzászólásunkat az egyesületi tagság és az érdeklődők tájékoztatására honlapunkon nyilvánosságra hozzuk.

2018. szeptember 30.

A Könyvtárostanárok Egyesületének
elnöksége